

ERASMVS ROTERODAMVS INTEGERRI/
mo, doctissimoq; patri Heliae Marcæo Machabæiti/
carum uirginū, honoratissimi Machabæo/
rum collegij moderatori s. d.

ITIMVS libellum & breuem, & sero,
sed quem fatearis & prolixū, & satis ma/
turatum, si scias quàm nihil ocij mihi re/
liquum faciant, ad gratificandum amicis
in huiusmodi materijs crebræ agrotationes: penè iu/
gis occupatio, cum alijs in rebus, tum præcipue in mit/
tendis ac recipiendis epistolis: deinde studiorum la/
bor, quem exigunt argumenta suscepta. Si satisfactū
est uoluntati tuæ, uehementer gaudeo: sin minus, cer/
te promptam animi nostri uoluntatem probes oportet,
si modo non falsò nobis tua prædicatur humani/
tas. Cum dabitur plus ocij, cumulatius tuo pio deside/
rio satisfaciamus. Bene uale cum honorabili choro
tuo Deo militantium uirginum, uir optime.

Basileæ tertio Calend. Aug. An

no M. D. XXI III.

Erasmus

ERASMVS ROTERODAMVS VENERABILI
 Collegio uirginum Machabæitarum apud Coloni
 am Agrippinam, salutem in Christo Iesu
 uirginis filio, ac uirginum omni
 um corona.

AM iterum atq; iterum tragematís
 ac dulciarijs quibusdam prouocat
 me uestra pietas uirgines optimas,
 ut aliquo scripto simul & thesaur
 rum uestrum, quem sanè preciosíssi
 mum tenetis, celebrem, & uobis ue
 strum propositum commendem: in quorum altero re
 ligiosa quadam ambitione ducimini, quæ non uestrà
 quæritis gloriam, sed dei, qui in sanctis suis uere glo
 riosus est: in altero sentio uos spirituale lucrum quæ
 rere, nimirum illud uenantes, ut pro xenijs quæ dele
 ctant palatum, recipiatis ea quæ pascūt animum. Pia
 captatio est, sancta auuiditas est, prudens & uere lucrí
 fera commutatio, planèque digna sapientibus uirgi
 nibus: si modo is essem, qui possim ex diuinarum scri
 pturarũ myrothecijs aliquid depromere, quod æque
 reficiat mentem uestram, ac uestra munuscula reficiūt
 corpusculum nostrum. Non erratis in affectu, sed errā
 tis in delectu. Quod optimum est diligitis, uerum nó
 eum deligitis, qui possit sanctíssimis uotis uestris satis
 facere. Ne tamen simpliciter ingratus uidear, etiã atq;
 etiam

etiam gratulor uobis, deo dilectæ uirgines, istum animum nihil aliud sitiētem quàm gloriam sponsi uestri. Est enim & hoc argumētum sponsæ uere castæ, sponsi sui gloriam, suam ducere. Et est ille quidem speciosus *Psal. 44.* præ filijs hominum, cui uos peculiariter estis addictæ, gloriosus in omnibus factis suis: si quis huius mundi fabricam admirabilem undiq; cōtempletur, gloriosior tamen in orbe redempto, quàm in condito. Nutu cōdidit mundum & angelorū agmina, sed precioso sanguine suo restituit quod condiderat. Eadem sapiētia, qui est Iesus Christus, quiq; mirabilis huius operis opifex est, quo mirabilius quiddā æderet, arte diuina construxit domum æternam, ac templum deo dignū, quæ est ecclesia, quam ueluti ditissimus rex, omni genere spiritualium ornāmētōrū decorauit. Quid enim est aurum, argētum, marmor, ebur: quid smaragdus, topalius, beryllus, uariisq; gemmarum splendor, si cōferatur ad opes diuini spiritus, quæ sunt, prophetia, donum linguarum, uirtus in ædēdis miraculis, ac sanandis morbis, pax, puritas, charitas, tolerantia? Totum ædificium uiuis ē lapidibus admirabili cōcordia inter se coagmentatis surgit usq; ad cœlum, ipso Christo lapide angulari totam fabricā complectēte, ne quā possit labefactari. Hi sunt uarij sanctorū ordines. In hoc templo gaudet uersari, quemadmodum alicubi dicit: *Proph. 2.*
 Deliciæ meæ sunt esse cum filijs hominū.

M magnifi

magnificus ille Solomon sese iactat, nusquam admirabilior, nusquam gloriosior, quam in sanctis suis, quos hoc honore dignatus est, ut illos sua membra reddiderit, & in fratrum nomē ac ius cooptatos regni cœlestis fecerit cohæredes. Pro omnibus mortuus est, præcipua tamen illius gloria est in martyrum turmis, & uirginum choris. Hæc sunt preciosissima monilia, quibus hactenus superbit & iactat sese Christi ecclesia, quæ nouit nisi de sponsi sui donis gloriari. Quicquid enim, in sanctis gloriosum est, Christi munus est. Variæ sūt deliciae, uaria sunt ornamenta sponsi uestri, optimæ uirgines. Septus incedit diuersis uirtutum gemmis, innumeris flosculorum generibus, sed potissimū oblectat animum suum, uel rosis martyrum, uel lilijis uirginum. Nec mirum si hoc amat, quod est ipse, imò cuius ipse
 C. 41. 2. fons est alijs. Ego, inquit, flos campi, & lilium conuallium. Ille martyrum princeps est, per hunc martyres fortes sunt. Ille uirginū dux est, & per hūc uirgines uincunt carnē cū suis concupiscentijs. Posteaquam ille descendit in terras, & immisso charitatis igni, abiit hyems ac recessit, hi flores passim apparuerūt in terra nostra. Quam erat antè rara uirginitas? At posteaquam Christus eā cōsecrauit, quot milia subito exorta sunt per uniuersum terrarum orbem, iuuenum ac puellarū, qui se sponte castrarunt propter regnum dei? Posteaquam ille moriens in cruce docuit esse felices, qui in domino

mino morerētur, quot examina uirorum ac mulierū
 extiterunt, qui uolentes, atq; adeo gaudentes sua cor-
 pora tradiderunt in mortem pro gloria Christi? Ni-
 mirum hoc est, quod sponsus uester gloriatur in Can-
 tibus: Surge, propera amica mea, columba mea formo-
 sa, & ueni. Iam enim hyems transijt, humber abiit &
 recessit, flores apparuerunt in terra nostra. Quanta ste-
 rilitas esset in omni terra nostra, nisi sol ille coelestis ac-
 cēderet animos nostros charitate sua, nisi foueret men-
 tem nostram hymbre suæ gratiæ? At quid Euange-
 lico uere uernantius? Quid uberius? Quid amabi-
 lius? Rosa breuem habet purpuram, & liliorum bre-
 uis est gratia, unde quidam ethnicus ita scripsit: Nec
 uiuax apium, nec breue liliū. At isti flores quibus scē-
 cunda est ecclesia, nunquā marcescūt. Christus enim
 liliū est immortale, & suis lilijs confert immortalem
 gratiam: rosa est immortalis, cuius decor nunquā
 marcescit, & suis eandem præstat perpetuitatem. Di-
 citur autē flos cāpi propter Iudæos. Cāpi culturæ sunt
 idonei. Apud Iudæos tinctus est precioso sanguine
 suo quos excoluerunt Moses & prophætæ, licet illi cul-
 toribus non satis responderint. Liliū erat conualliū
 apud gentes asperas & incultas, quibus persuasum est
 illum ex uirgine Maria humana carne uestitū fuisse,
 omnis maculæ nescium. Nimirum ille erat liliū euan-
 gelicū, quod Deus pater sic uestiit, quo modo nō erat

M 2 uestitus

uestitus Solomon in omni gloria sua. Nec enim Sol
 lomon aut quisquàm alius sortitus est carnem ex uir
 gine, nulla primì parentis labe sordidatam. Huic lilio
 qui sese adiungūt per fidem, quoniam fiunt una caro
 cum illo & unus spiritus, purgātur à sordibus, accipiūt
 candorem innocētiae, & fiunt ipsi quoq; lilia. Sic enim
 eodem in loco continenter loquitur sponsus, qui se li
 lium dixerat: Sicut lilium inter spinas, sic amica mea
 inter filias. Quid est lilium inter spinas? uirgo inter
 conjugatas. Honestas res est matrimonium, sed spinis
 ac tribulis obsita. Tribulationē, inquit Paulus, carnis
 habebūt huiusmodi. Si quis dubitat an matrimoniū
 habeat spinas, consulat uxores, quid molestiarum ad
 ferat maritus morosus, ebriosus, aleator, adulter, profu
 sor, quid affines, quid impij liberi, & neget, si uideatur,
 uirginē esse liliū inter spinas. Virgo libera curis huius
 seculi, cogitat ea quæ domini sunt, quomodo placeat
 illi: quæ maritum habet, uelut hinc atq; hinc laceran
 tibus uarijs curis, in multa distrahitur. Omnes quidē
 qui Christū induerūt, lilia sunt, sed præcipue uirgines.
 In his pascitur ac deliciatur sponsus ille mirabilis, qui
 non capitur quibuslibet. Dilectus meus mihi & ego
 illi, qui pascitur inter lilia, donec aspiret dies & inclin
 tur umbræ. Tales flores ille colligit, ut contextat ex eis
 coronam immarcescibilem in coelis. Quæadmodum &
 alibi dicitur: Dilectus meus descendit in hortum suū,
 ad areo

ad areolam aromatum, ut ibi pascatur in hortis, & lilia colligat. His nimirum lilijs dicitur apud Ecclesiasticum: *Eccles. 39.* Florete flores sicut liliū, & date odorem, & frondete in gratiam, & collaudate canticum, & benedicite dominū in operibus suis. Virgineis cantilenis delectatur uirgo sponsus. Hoc est canticum nouū, quod nesciebat synagoga, in qua maledicta erat sterilis, quæ non pareret. Sed in Euangelio canunt nouam cantionem *Apoc. 14.* innumeri, qui empti sunt de terra, & in angelorum cōsortium asciti, eo quod uirgines neque nubunt neque ducunt uxores, sed sequuntur agnū, quocunq; ierit, uersantes absq; macula ante thronum Dei. Multæ erant immaculatæ in cōspectu hominū, sed felices quæ tales apparēt ante thronum dei, felices quæ uera canunt nouam cantilenam nouo sponso, psallentes in corde suo, sibiq; gratulātes, quod pure puro puros hymnos modulantur. Frequēter & uester chorus sponso suo canit hūc hymnum, **I E S U** corona uirginum, quem mater illa concipit, quæ sola uirgo parturit, hæc uota demēs accipe. Quanta puritas. In uirgine concipitur è spiritu cœlesti, è uirgine nascit incolumi uirginitatis decore, ipse uirginum princeps & sponsus & uirginū corona. Vxorū gloria maritus est, uirginum gloria Christus est. Porrò ut obiter & illud admoneā, metri ratio postulat ut concipit legamus, non concepit. Est enim hypallage temporis, quæ gratiā etiam habet quoties res

M 3 ipsa

ipsa ponitur ob oculos, absq; temporis discretiōe, alio
 qui quem offendit tempus in concipit, quur nō offen-
 sus est in parturit? Qui pascis inter lilia, septus coronis
 uirginum, sponsas decorans gloria, sponsisq; reddens
 præmia. Pastor est sponsus uester, qui animam suam
 dedit pro ouibus suis, qui nec hodie deposuit curam
 gregis sui. Quotidie seruat, quotidie reuocat, quotidie
 sanat, quotidie pascit. Habet autē & ipse delicias suas,
 qbus fruit, habet sodales proximos, quos hic sponsos
 uocat, habet comites adulescētulas, quas appellat spō-
 sas. In rebus spiritualibus non est sexus, sed ex meritis
 induntur sexus aut ætatis uocabula. Vnica est sponsa
 Christi, quæ est ecclesia, ea multas habet sodales, qua-
 rum unaquæq; sponsa dici potest. Ipse spōsus est uniu-
 ersus, habet tamen quosdam unice charos, quibus com-
 mittit sponsas suas, ut & illi quodammodo sponsi dici
 possint. Etenim si Episcopi recte dicuntur pastores, quū
 unus sit pastor dominus Iesus, quid uetet eosdem dici
 sponsos? Et sponsæ quidē huius seculi semper tumēt
 ac iactant mundum suum: porrò quæ sponsum nō ha-
 bent, uidentur repudiatae ac destituta. Sponsus autē
 Iesus suas sponsas pro spretis huius mundi ornamen-
 tis, decorat eas animi dotibus: pro mox euanitura car-
 nis gloria, confert illis gloriam immortalem. Sponsis
 uero qui ad exemplum summi pastoris, ad mortē usq;
 depugna-

depugnarūt pro ouibus illius, tanquàm strēnuis athle-
tis reddit præmia. Quæ præmia? Nō coronam quer-
nam aut laurinam, non statuam aut titulum aut aliud
simile præmium, quod mūdus pro rebus bene gestis
solet reponere, sed coronam immarcescibilem in cœlis,
& nomen inscriptum libro uitæ, quod nulla unquam
ætas sit abolitura. Hoc sodalitio peculiarius delecta-
tur sponsus ille deliciosus, qui neminem tamen pium,
quamuis humilē fastidit. Sequitur enim: Quocunq;
pergis, uirgines sequūt, atq; laudibus post te canētes
cursitant, hymnosq; dulces personant. Iuxta mundū
indecorum est, uirginem ultro cursitare post sponsum,
turpius autem sit, si plures uirgines unum sponsum se-
quantur. In rebus animi secus est, nihil enim pulchrius
quàm si quàm plurimæ uirgines adhæreant uni spon-
so Iesu. Non mirum autē si cursitant uelut amore spon-
si lymphatæ. Trahit enim ille secretis illecebris, ama-
bilis supra omnem amorem humanum, speciosus præ-
silijs hominum, in cuius labijs diffusa est gratia, cuius
uultum intueri angeli pro summa felicitate ducunt. Af-
flat odoribus suis quos uult, & afflatæ dicunt: Tra-
he me post te, curremus in odore unguetorum tuorū. Cant. 1.
Non possunt currere nisi trahantur: nō possunt ama-
re, nisi prius adamatæ. Et quæ iam tractæ sunt, cu-
piunt copiosius trahi: quæ currunt, cupiunt accurrere,
ut iungantur propius ei quem amant. Porro gratiam Ioannis 6.
in labijs

in labijs illius diffusam senserunt illi, qui dicunt: Domine quò ibimus? uerba uitæ habes. Omnes qui Christi nomen profitentur, sequuntur pastorem suum Iesum, sed hi soli sodales indiuidui sequuntur quocumque ierit, sequuntur usque ad uerbera, sequuntur usque ad crucem. Dominus Iesus quum esset in terris, sæpe ducebat post se ingentem numerum promiscuæ multitudinis: quum iret Hierosolymam occidendus, rarior erat comitatus: sed longe rarior, quum crucem suam baiulans iret in montem Caluariæ. At qui uere sunt sponsi sodales, quæ uere uirgines sunt, ne hic quidem diuelluntur à sponso. Quum penderet in cruce, nusquam erat Petrus, qui uxorem habuisse creditur, sed uirgines adhærebant cruci, Maria mater Iesu & Ioannes, reliquæ mulieres procul stabant spectatrices eorum quæ gerebantur. Sequuntur igitur, & quidem alacres ac uolentes, nec sequuntur mutæ, sed cum cantilenis ac laudibus, hymnosque dulces personant. Quæ nuptæ sunt hominibus, his non uacat interesse choreis, non uacat, imò non libet aliquoties canere: mos gerendus marito, rixandum cum ancillis ac famulis, castigandi liberi. Nostræ uirgines ab omnibus huius mundi sollicitudinibus liberæ, nihil aliud quam in spiritualibus choris dulces hymnos cantant sponso suo. Nihil enim sibi tribuunt, omnem felicitatis suæ gloriam transfundunt in eum, cui uni debent omnia. Huiusmodi cantilenis delectatur amator ille, uult

ille, uult cani sua dona: pharisaicas cātilenas odit, leiu
 no bis in sabbato, decimas bonorum meorū do pau
 peribus, non sum sicut cæteri homines. Virgo quo ca
 stior est, hoc est modestior. Audite uocem ueræ uirgi
 nis: Ecce ancilla domini. Et respexit humilitatē ancil
 læ suæ. In canticis sponsam suam appellat columbā, Luc. 1
 huius formā uidere desiderat, huius uocē audire exop
 tat: Veni, inquit, columba mea in foraminibus pe
 træ, in cauerna maceriæ, ostende mihi faciē tuā, sonet
 uox tua in auribus meis, uox enim tua dulcis, & facies
 tua decora. Habet & animus faciem suam, habet &
 uocem suam, Ex oculis æstimatur potissimum facies,
 oculis indicamus, oculis etiam absq; uoce significamus
 intimos animorum affectus. Simplex est oculus uir
 ginis, non inuidet, non insidiatur, non suspicatur ma
 lum, nō male cogitat. Huiusmodi facies delectat spon
 sum, qui paulo post ita loquitur: Quàm pulchra es a
 mica mea, quàm pulchra es, oculi tui columbarum. Di
 xerit hic aliquis, quid habet dulcedinis columbæ uox
 querula ac gemebunda, ut quenquam delectare pos
 sit? Luscinia uox potius erat uocāda ad parabolam.
 Habet rarus ac uehemens amor perpetuas querimo
 nias, sed blandas & sponso gratissimas. Audi gemen
 tem columbam: Cupio dissolui & esse cum Christo. Philippen. 2
Rom. 8
 Et rursus: Infelix ego homo, quis me liberabit de cor
 pore mortis huius? Audi alteram columbam: Heu Psal. 119
 N mihi,

Psal. 136. mihi, quia incolatus meus prolongatus est. Et, Super
 flumina Babylonis illic sedimus & fleuimus, dum re-
 cordaremur tui Sion. Hæ uoces querulæ ac suspirio-
 rum plenæ, gratissimæ sunt auribus sponsi, huiusmo-
 di cantionibus oblectatur. Quoniam autem dixerât,
 Hæc uota clemens accipe, tempus est ut expromant
 quid optent à spõso: num diuitias, num honores, num
 uoluptates, num regnum, num longæuitatem? Har-
 um rerum securæ sunt, quas semel medullitus corri-
 puit uehemens amor sponsi. Quid igitur? Te depreca-
 mur largius, nostris adauge mentibus, nescire prorsus
 omnia corruptionis uulnera. Agnoscūt quātus thesau-
 rus sit uirginitas, id est, animus incorruptus in corpor-
 re incorrupto. Agnoscunt totū hoc quod habēt, muni-
 ficentiæ esse sponsi. Optant igitur ut quod largitus est
 augeat, ut beneficium beneficio cumulet. Nulla est tā
 pura uirgo, quæ non habeat, quò proficiat. Vix enim
 inuenias, quæ ut corpus sit illibatum, non aliquando
 delinquat cogitatione. Iam uirginitas uera non tantū
 sita est in dono castitatis, sed omne animi uitiū huius
 uirginitatis est corruptio. Qui deflexit à rectitudine
 fidei catholicæ, huius contaminata est uirginitas. De
2. Corin. 11. hac puritate loquitur Paulus, scribens Corinthiis: De
 sponsi uos uni uiro uirginem castam exhibere Chri-
 sto. Timeo autem, ne sicut serpens seduxit Euam astu-
 tia sua, ita corumpātur sensus uestri, & excidant à sim-
 plicitate,

plicitate, quæ est in Christo Iesu. Virgo contaminata
liuore, obrectatione, arrogantia, non caret uulnere
corruptionis. Orant igitur ut munificentissimus spon-
sus augeat suas dotes, detq; nescire prorsus omnia cor-
ruptionis uulnera. Quid est prorsus? Animo & cor-
pore, Quid est omnia? Quicquid humanus affectus
suggerit. Videri poterat hoc uotum improbum, ni
sponsus esset omnipotens, optimæq; fidei. Ille suos
non solum uult esse sui similes, uerum etiam uult idem
esse. Sed demus in hac uita nemini perfecte continge-
re, quod optat chorus uirginum, non erit tamen irritū
uotū gratissimi chori. Quod hic meditata sunt fauen-
te sponso, in resurrectione continget plenum augente
sponso. Habet ordines suos ecclesia militans, habet
suos & triumphans. Nescio an uidear uobis diutius
quàm par est, immoratus hymno, me certe non pœni-
tet, Ambrosiano. Nam autorem, ut alia prætermittā
argumenta, prodit in singulis dimetris dictio in fine
trisyllaba. In quo puto uirum illum non tam captasse
metri concentum, quàm sacrae triadis delectatum sym-
bolo. Multos hymnos habet ecclesia Christi sponsa,
sed haud scio, an ulli maiore cum omnium tripudio ca-
nantur, quàm qui sponsum celebrant in uictorijs mar-
tyrum, aut in uirginum triumphis. Sed ut redeamus
ad duos illos flosculos longe fragrantissimos, rosam
& liliū: Quemadmodum Christi mors odore suo
N 2 plurimos

plurimos pertraxit ad huius uitæ contemptum: ita
 Christi uirginitas plurimos allexit ad amorem casti-
 tatis. Qui tracti sunt ab illo, flores iam & ipsi facti, tra-
 xerunt alios. Christus dixit Petro: Sequere me. Petrū
 quàm multi sequuti sunt? Quis negat plurimum de-
 beri sanctis doctoribus, qui tranquillis rebus docue-
 runt uiam domini? Sed quanto plures pertraxit ad
 Euangelij professionem martyrum fragrantia? quan-
 to plures uirginum exemplum? Magnum est, fortiter
 & erudite disputare de Euangelio, sed maximum est
 alacriter mori pro Euangelio. Magnum est, contem-
 nere gloriam aut opes huius mundi, sed longe maius
 est mortificare carnem cum suis concupiscentijs. Et ag-
 noscit ecclesia quibus debeat. Nullis secundum Chri-
 stum uberiores habuit honorem, quàm his qui sua
 corpora uolentes ac lubentes tradiderunt carnificum
 immanitati, pro gloria spōsi, proq; salute gregis, pro
 quo mori dignatus est ipse. Proximus honos habi-
 tus est his, qui se sponte castrauerunt propter regnum
 dei. Quantum erat ecclesiæ totius tripudium, ubi mar-
 tyr constanter exhalasset animā pro Christo? Quan-
 tus luctus, si quis defecisset? Rursus, quanta ecclesiæ
 exultatio, si qua uirgo, cui liberum erat nubere sponso
 homini, sumpto uelo sacro maluisset nubere sponso
 Christo? Quantus mœror, si qua relicto uelo, flam-
 meum accepisset matronale? Nimirum rei charissi-
 mæ

ma grauis est iactura. Quanto ardore olim cursitatum est à Christianis ad martyrum cineres? Quàm sacrosancta fuit illorum apud omnes Christi cultores memoria, quum quotidie senes, iuuenes, matronæ, uirgines cursitarent ad carceres, uelut ad loca deo consecrata: quum oscula figerentur catenis, quibus fuerant alligati: quum gladius quo fuerant interfecti, seruarietur inter sacras reliquias? Quæ memoria lætior ac festiuior ecclesiæ, quàm martyrum? Quando modulatur exultantius, quàm in illorum anniuersarijs? Quin horum afflictiones palmas uocat, supplicia triumphos, horum mortes natales appellat: nec in his celebrandis quicquam lugubre, sed omnia plena gaudij, plena gratulationis, plena plausus, plena tripudij. Nec in ullo argumento se magis ostentauit eruditorum hominum eloquentia, quàm in celebrandis martyrum ac uirginum laudibus. Hic Prudentius lyrico carmine uicit Pindari grandiloquẽtiam, uicit Horatii inimitabilem elegantiam. Hic Græcorum pariter ac Latinorum tuba nescio quid grandius ac diuinius intonuit Heroico carmine. Hic Ciceronis felicem copiam superant Chrysostomus, Cyprianus, Ambrosius, Hieronymus, aliq; plures quàm ut numerandi sint. Quid esse coniectamus in causa? Nimirum martyrum magnitudo suppedibat eloquentiæ copiam, pectoris ardor addebat orationi uim, pietas alacritatem.

tem. Fluit illis ubique diues oratio, uerum quoties ad martyres uentum est, & uirgines, iam uelut afflatu numinis nescio quid grandius humano modo sonant. Nō hæc fiunt humanis studijs, afflatu diuini spiritus hæc geruntur, qui sic uult glorificari sanctos suos, in quibus ambit uideri gloriosissimus. Fateamur hæc esse humana, nisi deus, qui mētes afflat piorum, tot etiam prodigijs decorat martyrum ac uirginum monumenta. Vbi magis torquentur impij dæmones? Vbi magis profligantur morbi medicis immedicabiles? Quis imperator, quis rex ullis statuis, titulis, pyramidibus, templis, collegijs, diuinis honoribus indictis, tantum honoris impetrauit etiam in hoc mundo? Nimirum sic deus honorat martyres suos, qui hic uidebantur afflicti, humiles ac deiecti: sic uirgines suas, quæ ueluti mortuæ mundo, totam suam spem collocarunt in sponso Iesu. Sed martyrum gloria non temere nisi à morte clarescit. Virginitas etiam in hac interim uita suum habet decus. Quis enim tam barbarus est, ut nō faueat uirgini? In medijs bellorum tumultibus immanis hostis uirginitati parcat. Et si credimus historijs, mutæ beluæ, trucesq; feræ uirginitati deferunt. Quantum honoris olim habitum est Romæ uirginibus uetustilibus? Quod est illud natium uirginitatis decus, quod agnoscūt idololatræ, quod reueretur barbarus hostis, quod sentiunt mutæ beluæ, cui parcant feræ?

Quanto

Quanto iam honorabilior uirgo Christi, si tantus est honos uirginibus huius mūdi? Sume uirgo sanctam superbiam, & infra tuam dignitatē putato, quicquid hic mundus iactat uoluptatum aut honorū. Sanctū est superbire in sponso: pium est gloriari in eo, cui debes omnia. Tutum etiam est illius fiducia cristas tollere aduersus mundum, suas ostendantē delicias. Non est animus in præsentia, quicquid in laudem martyrū aut uirginum dici potest, persequi. Habetis Cypriani libros, habetis Ambrosij, habetis Tertulliani & Hieronymi, quorum posteriorū uterq; penē nimius fuit in admiratione uirginitatis. Non enim sic attollenda est uirginitatis excellentia, ut huius laus cū iniuria casti matrimonij cōiuncta sit: sed hæc eò repeto charissimæ uirgines, ut perspiciatis quàm felix sit uestrū collegium, cui contigit utrunq; possidere, quod diues illa Christi sponsa ecclesia præcipuum habet in suo mundo. Seruatis enim fragrantissimas illas rosas septem fratrum Machabæorum, ac matris cuius fecunditas nō marito genuit, sed deo. Feliciter illa quidem sarisit uirginitatis iacturam, tot filiorum uirginum martyrio. Non genuit uirgo, nam id uni sceminarum datū est, sed uirgines genuit & martyres. Uirginitatis exemplū ex se præbere nō potuit, sed quod potuit, magno studio præstitit. Ad uirginitatem instituit filios, ad martyrium cohortata est, præcessura, quoq; ni me
tuisset

tuisset teneræ suorum ætati. Itaque uirginitatis gloria
 non contigit matri cum filijs, sed in martyrij negotio
 tanto maior est laus matris, quod spectatrix crudeli-
 um suppliciorum, in singulis filijs passa est, quicquid
 in illorum corpora potuit carnificum crudelitas. Hoc
 fortius est, quàm semel supplicijs finire dolorem. Pa-
 rentes atrocius torquentur in liberis, quàm in seipsis.
 Nouit hoc & tyrannorum ingeniosa crudelitas, qui
 quod tormentis extorquere non possunt à parenti-
 bus, extorquent tortis in illorum conspectu filijs. Tor-
 ties uidet dilacerari sua uiscera & mulier & mater. Vbi
 hic sexus imbecillitas: ubi pietatis affectus, qui in ma-
 tribus solet esse, quàm in uiris impotentior? Nimi-
 rum pietas in deum superauit pietatem humanam,
 & sexus imbecillitatem uicit ardor fidei. Salue felicissi-
 ma uirago, quæ uiris omnibus fortitudinis exemplum
 dedisti. Saluete flosculi bellissimi ecclesiæ, qui ueluti
 præcoces deliciae præuenistis uer Euangelicum, & an-
 te proditum Euangelium præstitistis Euangelicam
 uirtutem. Nondum erat audita uox eius, qui uirgo na-
 tus est ex uirgine: Beati qui se castrauerunt propter re-
 gnum dei, & tamen hanc laudē uos occupastis. Non-
 dum erat auditum: Qui uult esse meus discipulus, tol-
 lat crucem suam & sequatur me, uos tanquam pro-
 dromi Christum passurum adumbrastis. Atque ani-
 mæ quidem æstræ nunc in caelis sequuntur agnum,
 quocumq;

Matth. 19

quocunque ierit: cæterum illibata uestra corpora, quæ
 ut habuistis socia suppliciorum, ita recipietis olim in
 æternæ felicitatis consortium, non decuit alibi serua-
 ri magis quàm in sancto uirginum collegio. Nunc ad
 uos ò uirgines, huius tanti thesauri custodes, mea se-
 se reflectit oratio. Habetis in eisdem adolescentibus
 & castitatis exemplum quod imitemini, & martyrii
 lauream quam prædicetis, glorificantes sponsum ue-
 strum, qui certauit in illis, qui uicit in illis, qui trium-
 phat in illis. Habet is in eodē calatho lilia mixta rosis.
 Vtrunque decus cum altero certat, nec alterum tamē
 ab altero obscuratur, sed utrunque alterius accessio-
 ne fit illustrius, ueluti quum ebur, ut ait ille, corrumpi-
 tur ostro, aut quum gemma candens includitur fuluo
 auro. Est autem tam ambiguum gloriæ certamen in-
 ter martyrem & uirginem, ut ego, si res in contentio-
 nem uocetur, nō ausim pronunciare utrum alteri præ-
 ferri debeat. In Christo fuit utrunque cōsecratum, sed
 tamē plus debemus illius cruci, quàm uirginitati. Bea-
 titudinis elogium tribuit his, qui se castrassent pro-
 pter regnum dei, sed crucis imitationem exegit. Ma-
 ius autem uidetur, quod quum non exigatur, tamen
 beatum reddit, si quis ultro præstet. Ac persecutionis
 quidem tēpore magna quædam res est, animus pro
 dei gloria semper paratus ad omnia mortium gene-
 ra. Sed habent tempora, quemadmodum & mare,
 • ○ suas

suas tranquillitates, & licet nonnunquam effugere car-
 nificis manus. Quod si urget certamen extremū, mors
 corporis, & cruciatuum finis est, & felicitatis initiū. Vir-
 gini longum ac perpetuum certamen est cum hoste
 domestico, quem nec occidere fas sit, nec effugere pos-
 sis. Hic nimirum est caro, quam uelimus nolimus, cir-
 cumferimus, subinde rebellantem spiritui. Hanc uince-
 re ne cui uideatur leue, sæpe legimus illecebris supera-
 tos, qui terrore mortis superari non poterant. Hacten-
 us expendit nostra collatio, utrum sit altero fortius:
 sed mihi quidem uidetur uirginitas in hoc etiam felici-
 or, quod, quemadmodum ante per occasionem dixi-
 mus, martyrii flos non enitescit nisi post mortem, uir-
 ginitas etiam in hoc seculo suum habet candorem, suā
 habet fragrantiam, suam habet gratiam ac dignitatē.
 Animi flos est uirginitas, sed relucet etiam in uultu, in
 oculis, totoq; corporis habitu angelica quædam puri-
 tas ac nitor uirens, senīq; nescius, hic ueluti meditans
 esse, quod omnes expectant post hanc uitam, qui pie
 uixerint in Christo Iesu. Animus integer & incorru-
 ptus uigorem suum trāsfundit in corpus, quemadmo-
 dum mens uicijs infecta quodammodo relucet, uel
 horret potius in ipsa corporis specie. Porrò libido in
 proprio etiam corpus contumeliosa est. Quæ in re-
 surrectione non senescunt piorum corpora: quoniam
 his iam imperabit animus, qui seniū nescit. Vt mors
 ita

ita morbus & senium ex peccato est. Tolle peccatum, & minus erit senij, & si contingat senectus, continget floridior. Itaq; uirgo iam hic aliquā felicitatis suæ partem præcipit, in corpore mortali speciem quādam exhibens futuræ immortalitatis. Principes huius mundi non maiori studio curant milites suos, quàm seminarium: unde quum res flagitat, colligant tyrones, quod si deficiat, unde sufficies exercitum? Ac iam seculis aliquot sub principibus Christianis nullæ procellæ sunt exortæ, quales olim erant sub Nerone, Domitiano, Iuliano, Maxentio. An sub his melius habeat res Christiana, non est meum definire: certe per hos in arctum contracta est. Verum utcunq; se habet, si rursus incideret tempestas, quæ posceret martyrem, unde potius hæc manus colligēda uideatur, quàm ex his, quæ spreteis omnibus huius mundi blandimentis, sese totas cōsecrarunt Iesu sponso cœlesti, quæ sua sponte carnem suam crucifixerunt cum uicijs & concupiscentijs, eamque uoluptatem amore sponsi contempserunt, cuius unius gratia plerique mortales cuperent hic perpetuo uiuere. Vera uirgo minimum abest à martyre. Martyr patitur à carnifice cædi carnem suam: uirgo quotidie uolens mortificat carnem suam, ipsa sui quodammodo carnifex. Aliquanto fortius est domare captum hostem, quàm occidere. Martyr tradit corpus suum, uirgo subigit & in spiritus seruitutem redigit.

Quæ trepidabit uirgo Christi ad manum percussoris? An requireret opes, delicias, fastum, luxum, uoluptates, quæ cæteros remorantur in hac uita? At his omnibus iam dudum renunciauit. Quæ nihil amat in hoc seculo, quæ mortua mûdo, soli uiuit Christo, quæ quotidie columbinos ædit gemitus, cupiens propius iûgi adamato spôso suo, & illius stringi amplexibus: nonne libens emigrabit ex hoc corpulculo, in quo scit se peregrinari à domino? Qui uiri mirabilis animi robur præstiterunt in tormētis, quàm uirgines martyres, Agnes, Cecilia, Agatha, & harum sodales innumera? Proinde uirgo quum traditur carnifici, non incipit martyrium, sed absoluit iam pridem inchoatum. Hæc si cui uidetur ardua, cogitet & uirginis professionem supra uires hominis esse, dignitatem angelicæ patrem. Neq; uero omnes uirgines sunt, quæ uelo nigro tectæ sunt. Etenim quemadmodum iuxta Pauli doctrinam, quæ uere uiduæ sunt discernuntur ab his quæ falso nomine dicuntur uiduæ, & eidem uidua quæ uiuit in delicijs dicitur mortua: ita uirgo quæ aliud amat in hoc mundo quàm sponsum suum, uirgo nō est. Sunt in Euangelio uirgines prudentes quæ sibi multis operibus pietatis prospexerant, ne deficeret oleum in lampadibus: erant & fatuæ. Et Hieremias deplorat uirgines squalidas, neq; enim huius nominis dignitas competit in eam, quæ licet corpus habeat intactum uiro,

tamen

1. Timot. 5

tamen animus impuris cogitationibus cum adultero Satana colloquium habet. Quæ nolens uiuit celebs, iam nupta est: quæ corrumperetur, si liceret, iam corrupta est. Difficillimum est uolantis animi cohibere cogitationes omnes, & tamen aduersus has ingruentes, precibus, sacra lectione, ieiunijs, pijs occupationibus pugnandum est, assentiri uenenum est. Colloquuta est prima uirgo Eua cū serpente, & hinc omnium malorum origo: oculos habebat impudicos, quos pomi blandientis illecebra adulterauit. Vestitus cultior, picta facies, epistolæ adolescentū blandæ, munuscula ultro citroq; missa, morituræ uirginitatis indicia sunt. Cui colitur uirgo, semel Christo consecrata: Quur ex petit iuuenum consortia, quæ in hoc accepit uelamen, ne mundus cōspiceret, quod sponso Christo dicatum esset: Mulier quæ nupta est, ornat se uiri oculis: uirgo quæ Christo nupta est, quur ullius hominis oculis se colit? Audite quid illa dicat apud Poëtam eruditum, sed Ethnicum:

Cui colar infelix, aut cui placuisse laborem?

Ille mei cultus unicus autor abest.

Sic cultum negligit illa, quia non adsit sponus: qua fronte comit se uirgo in hoc mundo, cuius sponus est in coelo? Quorsum adstat speculo semel despōsa Christo? Quin seipsam contemplatur in fonte scripturæ diuinæ? Quur autem his ornamentis expolit sese,

O 3 quibus

quibus ille offenditur? Ista mundities in oculis spon-
 si uestri sordes sunt meræ, iste nitor squalor est, isti
 odores nausea sunt. Amat ille spiritus nitelas, amat
 animi munditiem, amat pigmenta mentis. Quicquid
 habet mundus earum quæ se comunt oculis mundi,
 uirgo Christi magnificentius ornatur earum rerû con-
 temptu, quàm copia. Decentius ornatur derasa coma,
 sacro quæ uelamine, quàm ulla sponsa sericis, auro, gem-
 mis, ac purpura. Nam fucorum emētitus nitor, etiam
 in Ethnicis semper uitio datus est. Sponsa Christi tot
 habet ornamenta, quibus commendatur oculis deï,
 quot ornamenta mundi cōtempfit amore sponsi sui:
 pro gemmis ornatur uirtutibus, pro purpura charita-
 te, pro auro sapientia, pro fucis animi simplicitate, pro
 sericis castitate, uerecundia, pro monilibus modestia.
 Non offuscatur uestium sordibus pudicitia candor.
 Ex ueterum monumētis liquet, quæ fuerint præcipue
 uirginum laudes, abluere pedes miserorû, lauare pan-
 nos pauperum, assidere & inseruire ægrotantibus, con-
 tractare corpora ulcerosorû amore Christi. His rebus
 sordidata uirgo, formosissima est Christi oculis. Cæte-
 rum quoniam nunc diuersum est sacrarum uirginum
 institutum, inter se certent officijs charitatis, manibus
 parent, quo subueniant pauperû inopia. Et si quando
 uirgini inciderit cum prophanis colloquium, illud stu-
 dio sit, ut à colloquio suo dimittat illos emēdationes,
 non

non ut ipsa discedat corruptior, Reddat uos cautiore
 primæ uirginis exemplum, quæ corrupta ueteratoris
 colloquio, coniecit sese in miseriam lamētabilem. Ado
 lescens lubrico uultu, lasciuus oculis, impudica lingua,
 quouis serpente perniciosior est. Imitemini nouā uir
 ginem, ducem ac principem instituti uestri, ea non col
 loquitur cum serpente, sed inclusa penetralibus suis,
 colloquitur cum Angelo, & hinc initium omnis salu
 tis. Virgo quæ loquitur cum impudico iuene, cum
 serpente loquitur. Virgo quæ pijs uotis sollicitat de
 um, quæ meditatur in sacris libris, cum Angelo loqui
 tur, uel cum sponso potius. Vtrū tutius est? utrum ho
 nestius? utrum magnificentius? Quare si quando titil
 labit animos uestros desiderium earū rerum, quas ut
 & suauēs & præclaras ostentat mūdus, cogitate, quod
 res est, eas uos non reliquisse, sed magno lucro ue
 stro permutasse. Proinde nihil infelicius illis, quibus
 nec mundi commodis frui licet, quæ sitiunt, nec suis
 delicijs fruuntur ob animum carnis cupiditatibus ui
 tiatum. Habent mundi uirgines suas sodales, habent
 ornamenta, habent lusus, habent cantiones & chore
 as, sed hæc qualiacunque sunt, tantisper habent donec
 ætatis florem marito prostituerint. Verū hæc omnia
 Christi uirginibus, ut uera sunt & interna, ita sunt &
 perennia. Illæ mox posito seruo uirginali flammeum
 accipiunt

accipiunt matronale, nimirum seruitutis indicium, etiam Paulo teste. At uirgines deo dicatae semper uelatae sunt sponso suo, ne uideantur ab adultero mundo. Est enim zelotypus amator IESVS, non patitur suas delicias prophanis oculis prostitui. Immo utrum est felicius, ancillam esse mariti, an Christi? Ecce, inquit illa, ancilla domini. Quaecunque uere est ancilla domini, domina est mundi. Interpretare uirgo uelamen tuum, regni insigne est, non seruitutis. Quae maritis uelantur, seruitutem humanam profitentur. Nec semper est ò bonae, maritorum lene imperium. Saepe pro maritis contingunt domini difficiles, procaces, inclementes, aleatores, ebriosi, profusores, obæarati, scabiosi, rabiosi, percussores. Ne quid interim dicam de grauioribus maleficijs, aut morbis. Accedit his cura rei familiaris, cura liberorum, negotia affinitum, lites, orbitas, uiduitas. Nec enim est simplex afflictio carnis, quam Paulus denunciat his, qui coniugium malunt. Non est huius instituti declamatoria ratione persequi quicquid incommodorum sequitur coniugium. Hac experimento discere misera est prudentia, praestat è libris eruditorum hominum discere. Quod si ne his quidem habetur fides, accersere ò uirgo quampiam ex his, quae satis feliciter nupserunt, hanc obtestare ut narret tibi ueram sui matrimonij historiam: audies unde minus poeniteat te tui propositi.

Iam

Iam propone tibi exempla uirginum quæ nupserunt
 infelicissime, quæ plurima turba est, & quicquid illis ac-
 cidit, puta tibi accidere potuisse. Quicquid malorum,
 quicquid calamitatum frequenter accidit ijs, quæ nu-
 bunt sponso mortali, huic in totum subductæ sunt, quæ
 uere, quæ ex animo nubunt immortalis sponso Iesu.
 Nō est, mihi credite, tristis aut inamabilis sponsus Ie-
 sus. Visus est olim non habens speciem neque decorē,
 sed nunquam erat amabilior, quam cum amore spon-
 sæ formam illam induisset. Quæ puella non plaris fa-
 ceret procum suum, si relictis paternis opibus rustica-
 no sago tectus confugeret ad humilis uirginis casulam,
 ut illius coniugio potiretur? Quid autem si per uulne-
 ra ad adamatam sponsam properaret? An non ille in
 panis, & sanguine perfusus uideret amabilior? Haud
 dubie uideretur amanti. Iam cogitate an uester spon-
 sus, qui uestra causa patris arce relicta descendit in ter-
 ras, & dissimulata diuinæ naturæ maiestate, induit for-
 mam serui, sese deiciens usque ad ignominiam crucis,
 sit uobis fastidiendus. Amanti sponsum uirgini, mo-
 nasterium nō carcer est, ut quidam calumniantur, sed
 paradus est. Non licet uobis uagari quod libet, isthuc
 uirginibus nec tutum est, nec honestum, proinde nec
 exoptabile. Nisi forte placet exemplū Dinæ. Non est
 tristis aut inamœna res uirginitas, habet in sacris liti-
 ris sua uiridaria, in quibus cum optimis sponsi sodali-

bus spatietur. Deum immortalem cum qualibus cū
 Tecla, cum Cecilia, cum Agatha, cum Theodora, cum
 Eustochio, alijsq; innumerabilibus. Habet sua ferta
 spiritualia ex uarijs uirtutum flosculis concinnata, ha-
 2. Cor. 2 bet unguenta sua, ut possint cum Paulo dicere: Bonus
 odor sumus deo in omni loco. Habet sponsus delicias
 unguentorum spiritualium, quorum fragrantia super-
 rat omnia aromata. Quid amabilius nomine Iesu:
 Unguentum effusum est nomen eius. Quæ hoc odo-
 re tractæ, cursu sequuntur illum, quid tædij sentire pos-
 sunt in hac uita? Habet & uirgo suum unguentum,
 Cant. 1 quo uicissim oblectat sponsum suum. Dum esset, in-
 quit, rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorē suū.
 Et in Euangelio ducturus sponsam suam ecclesiā, nar-
 do peccatricis perfunditur. Habent à Dauid citharas
 suas, habēt psalterium, habent cantilenas & hymnos
 spirituales, quibus iugiter psallunt in cordibus suis do-
 mino, gratias agentes, laudantes & obsecrantes, non-
 nunquam & dulcibus suspirijs desiderātes sponsi præ-
 sentiam, si quando ille sese ad tempus subduxerit: de-
 clinat enim ille nonnunquam ac transit, nō ut deserat,
 sed ut amorem redintegret. Quid habent mundi uir-
 gines quamlibet felices, quod ad hæc solatia conferri
 possit? Locus angustus uideri nō potest, quibus mox
 aperitur immensitas cæli: sodalitiū infrequens uide-
 ri non potest, quibus propediem continget omnium
 sanctorum

sanctorū sodalitas. Quid ni dixerim propediē: quan-
 tula enim est huius uitæ summa: ut iam contingat se-
 nectus, quæ quocuiq; contingit? Proinde uirgines
 optimæ, agnoscite uestram felicitatem, & non inuide-
 bitis mundo suas deliciarum præstigijs: agnoscite ue-
 stram dignitatem, & non expetitis sordida mundi cō-
 mercia. Nisi te cognoueris, inquit, pulcherrima inter
 sceminas. Comminatur sponsus uirginibus, nisi agno-
 uerint suam beatitudinem. Non agnoscunt autē, quas
 instituti pœnitet, quæ mundi delicias suspirant. Cogi-
 tate quali sponso nupseritis, illi totis præcordijs adhæ-
 rete, in quo semel habetis omnia, quæ uere læta sunt
 aut magnifica. Animet uos ad constantiam exemplū
 sanctissimorum iuuenum, qui magis etiam gaudebūt
 suorum corporum pignora seruari in uestro collegio,
 si senserint uos æmulatrices suarum uirtutum, quibus
 deo placuerūt. Ornant illi uestrum sodalitium, sic illos
 uicissim ornabitis integritate morum uestrorum. Illi
 tot supplicijs excarnificari maluerūt, quàm gustare car-
 nem suillam, Vos putate carnem esse suillā, quicquid
 ingratū est sponso uestro. Si fueritis æmulatrices pul-
 cherrimi certaminis, eritis & gloriæ cōsortes, opitulans
 te sponso uestro Iesu, qui cum patre & spiri-
 tu sancto uiuit & regnat in æter-
 num, Amen, DIXI.